

ПОНЕДІЛОК

Була цілком нормальна дитина. Що з нею сталося?

*Ця «інопланетна істота» не стала такою за одну ніч.
То як підготуватися до початку нового спільного життя?*

Чи доводилося вам бачити футболки для вагітних із написом «Дитина в процесі»? Постійно всміхаюся, коли їх бачу, бо ці слова – просто «в яблучко». Справді, перш ніж ви зможете побачити янгольське личко вашого немовляти, воно проходить процес розвитку й росту. Потім дитина з'являється на світ, і перші десять років життя ви спілкуєтеся з нею, навчаєте її, любите та виховуєте.

І тут на вас звалюються роки гормональної групи, як я їх називаю, – вік між 11 і 19 роками, – і дитина перетворюється на підлітка, принагідно приголомшуючи вас своїми змінами.

Що раптом сталося з милим малюком, чому він перетворився на інопланетянина, з яким тепер день у день доводиться налагоджувати контакт? Чому раптом у сина словниковий запас скоротився до нерозбірливого буркотіння? А личко донечки, ще недавно таке рум'яне і свіже, наче створене для реклами молочних продуктів, тепер завдяки своєму різнобарв'ю підійде для реклами піци? Чому син тримається осторонь у присутності своїх приятелів, уникає ваших поцілунків та обіймів і хоче, щоби ви, його мама, ішли за квартал

від нього? Як вийшло, що дочка телефонує вам із відділку поліції, бо її затримали за крадіжку в крамниці, а син грубіянить вам, коли йому забороняють користуватися машиною? Донька до професіоналізму відточила навички строчити смс, грюкати дверима і сваритися зі своєю сестрою? Син відмовляється допомагати по господарству й огризається, коли ви йому про це нагадуєте, або, що гірше, наче не помічає вас? Донька, яка мала стільки подруг, раптом стала відлюдною, часто плаче і просить, щоб їй дали спокій? Сина заарештували за водіння в нетверезому стані, а ви навіть не знали, що він п'є? Донька спить до третьої дня по суботах, а потім увечері вирушає гуляти зі своїми подругами?

На це «відреагувати» найпростіше: варто лише відкрити рот і ляпнути найперше, що спаде на думку. Вийде щось на кшталт:

- Ти більше ніколи не сядеш за кермо... я тобі це обіцяю! (Ви справді здатні дотриматися обіцянки? А якщо буде купа справ і доведеться просити сина забрати молодшого брата з футбольного тренування?)
- Відповідай мені негайно! (Стовідсоткова гарантія, що тепер із підлітка і слова не витягнеш.)
- Юначе, я забороняю тобі говорити зі мною таким тоном! Тепер ані кроку з дому! (Так-таки дослівно «ні кроку»? Навіть коли йому виповниться сорок, і він тинятиметься по дому, гикаючи від здуття живота, і смітитиме біля вашого улюбленого крісла крихтами піци?)
- Давно час очі продерти! Скільки можна валятися в ліжку? Більше жодних «гульок» із подругами, поки не переробиш цілу гору хатньої роботи! (Якщо так, то кому доведеться другу половину дня й увесь вечір провести з набундюченою особою, що грюкає дверима і спопеляє вас поглядом? Кому, як не вам. І що тоді, за великим рахунком, ви виграєте?)
- Ну то й що? Подумаеш, вискочив прищик. У мене вони теж були у твоєму віці, і нічого, жива залишилася! (Замисліться

на мить, батьки, як почувалися ви, коли ваші батьки вам це казали. Яка тоді була ваша перша думка? «А й справді, слухна порада. Мабуть, я так і вчиню й думати про це забуду». Чи таки: «Видно, до вас, тато з мамою, нічого не доходить! Ви так говорите, наче з місяця впали!»)

За бабусиних часів усе було інакше

Сьогодні діти дорослішають значно швидше, ніж раніше. Їхній світ не схожий на той, у якому виростили ви, і тим паче – зовсім не такий, як за часів наших бабусь. Підлітку доводиться зіштовхуватися з такими проблемами, як безробіття, наркотики, депресія, суїцид, загроза тероризму, непевні економічні перспективи, анорексія. І це на додачу до того, із чим мало справу кожне покоління підлітків: вплив ровесників, гормональні зміни, непідйомні домашні завдання у школі, життєвий стрес, професійна підготовка до дорослого життя, переживання, чи вступати до коледжу, чи відслужити в армії, тощо. Зростання проценту смертності у віці від 11 до 19 років – через самогубства, водіння в стані алкогольного сп'яніння й передозування наркотиків – це витверезливе нагадування, що надто багато підлітків сьогоднішньої гормональної групи просто не витримують перенапруження й не знають, чого прагнути.

Мимохіть здригаєшся від такої думки: у 17 років молодь може робити все, що їй закортить. Ваш син може законно отримати права й водити машину. А це означає, що тепер він зможе бувати де завгодно, зокрема й там, де ви, однозначно, не хотіли його бачити. Наприклад, проводити час у компаніях, яких ви не знаєте. Може, він випиває? Не виключено. Усе, що для цього треба, – якась підроблена довідка, що йому більш ніж 21 рік. Я вже не кажу про замовлення спиртного по Інтернету. Або, може, він пробує наркотики? Цілком імовірно. Але моє питання полягає ось

**Заперечити
найпростіше. Для цього
досить лише відкрити
рот.**

у чому: якщо підлітки можуть усе це робити, то чому багато з них не роблять цього?

Чому ж стільки підлітків вважають за краще не пити, не приймати наркотиків, не мати сексуальних зв'язків поза шлюбом і не затримуватися ввечері довше від часу, призначеного батьками?

Відповідям на ці запитання і присвячена книжка, яку ви тримаєте в руках. Самі бачите, життєва позиція не формується за один день, а вибудовується із часом.

Які ремонтні роботи вас очікують?

Батьки, ви вже знаєте, що на вас чекає багато роботи в ці роки гормональної групи, інакше ви не взяли б із полиці цю книжку. Вочевидь, ви бажаєте побачити, як щось явно змінилося у вашому домі. Та передусім необхідно визначити обсяг робіт, який вас очікує.

Щоразу, перш ніж безпосередньо взятися за ремонт у будинку,

майстер з'ясовує масштаб роботи. Що саме належить зробити? Капітальний ремонт? Перепланування? Чи переробити лише одну кімнату в усьому будинку? Залатати тріщину у фундаменті? Пофарбувати стіну чи поміняти плитку у ванній?

Припустимо, ви вирішили перетворити одну зі спалень у своєму будинку на кімнату відпочинку. Приходить бригада робітників і береться за те, що для вас здається нескладним ремонтом. І тут з'ясовується, що несуча стіна дала тріщину. Раптом те, що здавалося таким простим, видається вже серйознішим, ніж ви собі уявляли. Чому так? Тому що проб-

**Данієль того,
що в хаті підліток**

Ваш телевізор постійно крутить реаліті-шоу.

- Рахунки із крамниць зросли на третину.
- Ще тільки обідня пора, а ви вже чули вираз типу того 59 разів.
- Словниковий запас поповнюється словами і фразами на кшталт *ржу німагу, приколу, відпад, жжощ, форева* тощо.